

Nieuwsbrief 6, juli 2022

Voorafgaand aan de zomer van 2022 hierbij weer een nieuwsbrief van de Stichting Middeleeuwse Archieven Amsterdam. Met een vooraankondiging van een publieksdag over middeleeuws Amsterdam in najaar 2022 en een overzicht van de voortgang van het project *Ontsluiting van de Amsterdamse gasthuisarchieven tot 1578*.

Aankondiging: Publieksdag middeleeuws Amsterdam

De ziekenzaal, uitsnede uit De zeven werken van barmhartigheid. Collectie Rijksmuseum Twenthe

Op zondag 30 oktober 2022 organiseert SMAA samen met het Stadsarchief Amsterdam een publieksdag over middeleeuws Amsterdam. Het programma is in voorbereiding, gericht op zowel kinderen met hun (groot)ouders als andere belangstellenden. Er zijn diverse lezingen en workshops tijdens het verjaardagsweekend van de stad. Originele charters uit de Amsterdamse gasthuisarchieven liggen uitgestald in vitrines en natuurlijk is ook het originele tolprivilege voor Amsterdam uit 1275 dit weekend te zien. Oktober is vanouds de Maand van de Geschiedenis, met in 2022 het thema *Wat een ramp!* In de lezingen komt dit thema zijdelings aan de orde met Amsterdamse voorbeelden uit de middeleeuwen.

Het programma komt binnenkort beschikbaar op de websites van zowel het Stadsarchief als SMAA en zal ook via diverse andere media bekend worden gemaakt.

Project ontsluiting Amsterdamse gasthuisarchieven tot 1578

Fase 1

Tijdens fase 1 van het project is de oorspronkelijke archiefordening van de middeleeuwse Amsterdamse gasthuizen en het Oude- en Nieuwe Nonnenklooster herzien en is een samenvatting in modern Nederlands gemaakt van de ruim 1.400 charters. Bovendien zijn alle bestanddelen van de gasthuisarchieven gedigitaliseerd en geconserveerd.

Sinds het verschijnen van de herziene Inventaris¹ in oktober 2021 wordt op moment van schrijven de laatste hand gelegd aan de zogenaamde Appendix op deze inventaris. Hierbij wordt het merendeel van de ongeveer 500 'verweesde' charters alsnog aan de juiste archiefvormer verbonden. Een grote puzzel die helaas in een groot aantal gevallen nog voor vraagtekens blijft zorgen.

Fase 2

Door het vindbaar maken van de bronnen in fase 1 zetten we de onderzoeker op het goede spoor naar het begin van de stad Amsterdam. Om betekenis aan de stukken te geven is verdere ontsluiting van dit erfgoed nodig. Wanneer de archieven alleen gedigitaliseerd en geïnventariseerd worden zijn de stukken vrij raadpleegbaar, maar voor de gemiddelde Nederlander niet te begrijpen.

Fase 2 van het project biedt daarvoor een handreiking. Door de registers te transcriberen en in editie te publiceren, komen de verhalen die in de stukken verborgen liggen ter beschikking van een veel breder publiek. Met behulp van vrijwilliger Jan Willem Verheij en studenten geschiedenis van de UvA wordt hard gewerkt om de transcripties van een selectie van de registers van het Oude Gasthuis en het St. Pietersgasthuis eind november 2022 aan het publiek te kunnen presenteren.

Fase 3

In mei 2022 is de verantwoording van het project *Archiving by design?* ingediend bij het Fonds voor Cultuurparticipatie. Tijdens dit project maakten de leerlingen van het Amsterdamse Spinoza20first door middel van filmpjes en digitale bronnen kennis met de verhalen en thema's uit de gasthuisarchieven. In elk LAB gingen ze vervolgens aan de slag met een creatieve opdracht. De centrale opdracht van de leerlingen was: Help ons de Amsterdamse gasthuisarchieven tot leven brengen voor een jong publiek.

Gedurende de looptijd van het project veranderden de beperkingen ten gevolge van de Corona-pandemie regelmatig. Dit leek aanvankelijk nadelig te zijn voor het verloop van het project, maar terugkijkend kunnen we concluderen dat er door de nodige flexibiliteit en de bereidheid tot improviseren aan de kant van zowel het projectteam als Spinoza20first meer deelnemers en meer publiek zijn bereikt dan beoogd was. Daarnaast is een zeer compleet lespakket opgeleverd, waarmee andere scholen zelfstandig aan de slag kunnen. SMAA heeft de volgende resultaten van dit educatieproject genoteerd:

- ✓ 6 extra lange workshops met 15 deelnemers
- ✓ 8 workshops met 120 deelnemers
- ✓ 2 workshops met 23 deelnemers
- ✓ 4 (ontwikkelings-) trajecten met 8 deelnemers
- ✓ 2 trainingen met 8 deelnemers
- ✓ 2 bijeenkomsten met 100 deelnemers
- ✓ 1 extra bijeenkomst met 20 deelnemers

¹ Zie voor de herziene Inventaris (toegang 342) de website van het Stadsarchief Amsterdam: [Archieven \(archief.amsterdam\)](https://archieven.archief.amsterdam/)

Een selectie van de bronnen uit de gasthuisarchieven met transcripties en de bijbehorende verhalen is te vinden op:

- Themapagina op Geschiedenislokaal Amsterdam
<https://www.geschiedenislokaalamsterdam.nl/thema/middeleeuwse-gasthuizen>
- Projectpagina op de website van het Stadsarchief Amsterdam
<https://www.amsterdam.nl/stadsarchief/organisatie/projecten/middeleeuwse-gasthuisarchieven/>
- Publicatie van het lespakket met het thema 'Middeleeuwse Gasthuisarchieven, creatief met digitaal erfgoed' op de Onderwijspagina van het Stadsarchief Amsterdam.

Het lespakket is goed zelfstandig uitvoerbaar in de bovenbouw van het Primair Onderwijs en de onderbouw van het Voortgezet Onderwijs. Om alvast een indruk van dit project te krijgen presenteren wij met trots de animatie over de gasthuisarchieven mét een aanvulling die een mooi inblikje in de lessen geeft.

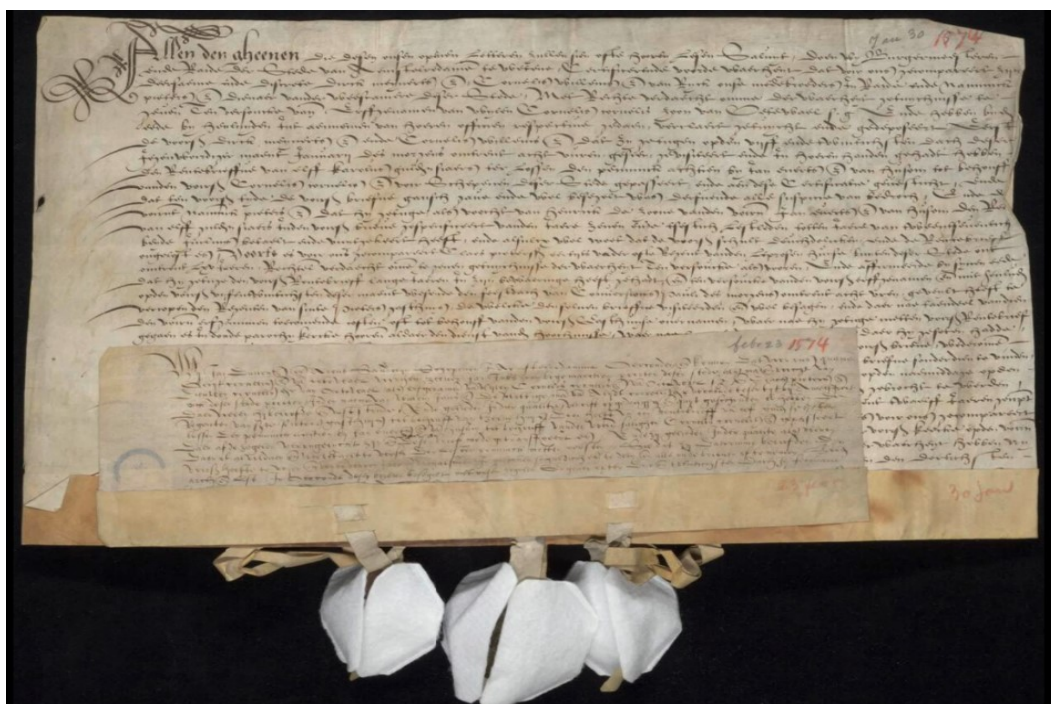
<https://www.amsterdam.nl/stadsarchief/onderwijs/thema/middeleeuwsegasthuizen/>

De digitale bronnen

De middeleeuwse gasthuisarchieven zijn door het Stadsarchief Amsterdam gedigitaliseerd, in opdracht van SMAA. De scans zijn raadpleegbaar via de website van het Stadsarchief. De oudste stukken uit de gasthuisarchieven zijn van ruim 600 jaar geleden en zijn geschreven in een handschrift dat bijna niemand kan lezen en in een taal die de moderne Nederlander niet meer zo goed begrijpt, het middelnederlands. De meest interessante digitale archiefstukken werden geselecteerd voor gebruik tijdens de labs.

In de labs werden de stukken getoond en werd het bijbehorende verhaal en thema gedeeld.

De bronnen die tijdens het project werden gebruikt, zijn sinds april 2022 toegankelijk gemaakt voor scholen en voor geïnteresseerde geschiedenisliefhebbers op de website Geschiedenislokaal Amsterdam: [Startpagina \(geschiedenislokaalamsterdam.nl\)](https://www.geschiedenislokaalamsterdam.nl)

Een gescande charter, raadpleegbaar via de website van het Stadsarchief Amsterdam.

Presentatie en kennisdeling

De feestelijke presentatie van het project heeft plaatsgevonden. In een studiosetting gaven de leerlingen een *pitch* van hun product aan de opdrachtgevers (Stadsarchief Amsterdam en de Stichting Middeleeuwse Archieven Amsterdam), docenten, kunstenaars, ouders en andere belangstellenden en medeleerlingen. Dit resulteerde in een overzicht van creatieve producten die ingezet kunnen worden om de middeleeuwse gasthuisarchieven onder de aandacht te brengen en ontsluiten bij de doelgroep.

Tijdschrift waarin de LGBTQ+ mensen uit de middeleeuwen een gezicht krijgen en een persoonlijkheidsquiz o.b.v. de middeleeuwse humorenleer.

In de media: over de hulpwetenschappen rond middeleeuwse bronnen

[De Middeleeuwen zijn onleesbaar geworden - NRC](#)

Uit dit artikel blijkt dat de doelstelling van SMAA niet alleen geldt voor Amsterdam.

Doelstelling SMAA

De Stichting Middeleeuwse Archieven Amsterdam (SMAA) heeft tot doel de toegankelijkheid, beschikbaarheid en het gebruik te bevorderen van de middeleeuwse archieven van en over de stad Amsterdam, opdat de kennis van het middeleeuwse Amsterdam vergroot en verspreid wordt onder een zo breed mogelijk publiek.

Colofon

SMAA-nieuwsbrief 6, juli 2022

www.middeleeuwsamsterdam.nl

Volg SMAA ook op de socials, via Twitter: @Middeleeuwen020

Facebook en Instagram: @Aemstelredammers

Contactgegevens: middeleeuwsamsterdam@gmail.com en 0625041723

Patrick Vlegels, directeur Stichting Middeleeuwse Archieven Amsterdam